

Թի է որ աղօթքը բնական Բնիկայ որ մեղք չունէր, ալ ո՞րչափ աւելի մեղաւորը պարտաւոր է աղօթք ընելու: Աթէ որ Բնիկայ բոլոր դիշերը արթուն կենալով շարժուի աղաչանքով աղօթքը ըրաւ, ո՞րչափ աւելի մեղք պէտէ որ դիշեր ցորհի յաճախ աղօթքով արթուն կենանք: Երբոր մենք աղօթքին աղանին երկինք կը խրկենք, աւիկայ բերանը ձիթենի ձիւղով մը եւ իւր դայ: Այտեալ է որ մենք մոր առջև աղօթք խրկենք՝ իբրեւ օրնութիւն մը պատրաստելու կարասպետ մը: Երբեք, կը կարծեն մարդիկ թէ օրնութեալ ծառը իրենք աղօթքով ամենեւին չեն բեր զուցած՝ իր պտուղը անոնց բերնին մէջը պիտի ձգէ:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴԱՐՈՒՄԻՆ ԶԱՌԻՆԵՐԸ

Հատ ցաւ զգալիքը երբոր մօտեցաւ Կոստանդնուպօլսոյ մէկ օրագրի մէջ հըրատարակուած տեսանք թէ վիճակ (պէտք) մը պիտի հանուի Վարդ Վարդանի թեան կոչուած Պապական Սպարապետներու շահուն համար, և դարձեալ թէ աս վիճակը Կիւսի օր պիտի հանուի: Ինքիքնին ըսինք, «Կաւակաւ գէշ բան մըն է որ աս Կիւսի ըսուած անձինքը ասանկ չարիքներով լեցուն սովորութիւն մը՝ այսինքն վիճակահանութիւնը պաշտպանեն ու անոր յօտան միայն քիչ մը ստակ շահելու համար: Բայց պէտք է որ Կոստանդնուպոլսոյ Օրդուան ալ նախատինք բերեն: Ինչու ճշմարիտ գիտութիւն մը չկրնար ըլլալ որ կրօնքի վրայ հիմնուած է, ու բնաւ ճշմարիտ կրօնք մը չկրնար ըլլալ որ Կոստանդնուպոլսոյ Կիւսի մէջը յայտնուածին համեմատ անոր օրէնքին վրայ հիմնուած է: Երբար և Վարդանի հանդէսը վիճակահանութեան պէս չար ու փնտաղար բանի մը հաւանութիւն չտար, ու Կոստանդնուպոլսոյ յայտնապէս կ'արգիլէ Կիւսի օրը գործելը, մինչև անգամ անանկ գործեր որոնք ուրիշ օր գործելը օրինաւոր է: Ինչ պատճառաւ մըն է ըսելը թէ Կիւսիութիւն ու գիտութիւն ընելու գիտաւորութիւններու համար Կիւսի օրը օրինաւոր է ստակ շահիլը, քանի որ ան ըլլուելու աշխատութիւնը ճիշդ նոյն կերպով բանի օրն ալ շատ աղէկ կ'ըլլայ:

Վիճակահանութեան չարիքներու վրայ հետեւեալ յօդուածը մեր ընթերցողներուն ուշադրութեանը կը յանձնենք, որն որ մօտեցաւ սպուած Վիճակի օրագրի մը թարգմանած ենք:

«Վիճակահանութիւնը Բաղդադի (Բաղդադ օրագրի) մըն է: Վիճակ մարդկային ընկերութեան օգուտներուն դէմ է: Եւ քիչ կրթեալ ազգեր կան որ ասիկայ զգալու կամ թէ բոլորովին արգիլելու միջոցներ ձեռք առած չըլլան: Ինչու որ ասիկայ ստացուածք մը փնտաղ է՝ որուն հաւատարմութիւն մը պիտի չմտաւորէ, ինչու որ շատակ կը տանի կորուստներ ընելու ու աղքատութեան, ու գէշ կրթեալ գրգռելով մոլութեան ու եղբունգործութեան առատ արգիւնաբեր աղբիւրն է:

Վիճակահանութիւնը բաղդի խաղերուն շաղ գէշ տեսակն է, ինչու որ արգիւնութեան, յիմարութեան, նեղութեան ու յուսահատութեան դէմ կը ռուելու վարպետութիւն բանեցնել, խաղաղութիւն ընելու փորձ ու նարք կը սորվեցունէ: Եւ անց երևան ելելու անորոշելու ու անսահման աստիճանի մը կրնայ հասնիլ, ու «զուգահերեւելութեան» կոչուած, նոր ատենիս բաղդի խաղ խաղողներուն մէկ նարած գործիքով անիւն մէկ դարձուածքով հարեւաւոր ու հալարաւոր մարդոց բաղդը կրնայ աւելուիլ:

Վիճակահանութիւնը բաղդի ուրիշ խաղերու պէս մարդ խաղող ու խեղդ առնել տուող է: Վիճակ մէկ նոր կորուստ, նոր փորձ մըն ալ ընելու դրդում տուող է, որ գոնէ կորսնցողացած ձեռք բերելու պարագայիցս ընելու լեցուած՝ զոհ և զոռ անխորհուրդ անձը քայլ առ քայլ առաջ կ'երթայ, մինչև որ կը տեսնէ թէ ալ անկարելի է իր առջի վիճակը գտնելը, ու կամայ կամայ ողորմելի թշուառութեան մէջ կը թաղուի, ու զինքը ճանչցողներուն առջեւ խայտառակուելով տեսնելով կարելի է որ անձնասպան ալ կ'ըլլայ:

Թէ որ վիճակահանութեան տուութեանը արհեստ կամ արհեստ սեպակը, ինչպէս որ ոմանք իրենց գործը ըրած են, կը տեսնենք որ անիկայ արժան է ան օրէնքով դատուելու, որով որ կը դատուին ան գործերը որոնք կը գործուին ուրիշներուն փնտա քաշել տալով ստակ

ձեռք բերելու համար: ասիկայ ժողովութեան արհեստ մըն է՝ անոր մէկ մասը անիւն, ծոյլ, աղքատ, մոլ, ու եղբունգործ ընելով: Վիճակահանութեան տուութեան (պէտք) առուտուր ընելը՝ անոր սկզբունքին ու հետեւութեանը նայելով՝ բաղդի խաղերուն շատ գէշ տեսակն է, ու ինչև իցէ դու մարի տուութեան (ճիշդ) մը պահանջելէն աւելի արհեստի արժանի է: Թէ որ ասոր մէջը խաղաղութեան ու խաղաղութեան բարոյական ու օրինական յանգանքը կայ, վատահամբաւ ըլլալու պատիժի արժանի է, ինչոր որ խաղաղութիւնը արհեստի պատիժը կը քաշեն: Դրոյնովը ինչ տուած մէջ մէկ գէշութիւնները մտածելով, արգարե վիճակահանութիւնը ամենէն աւելի սաստիկ պատիժի արժանի է, ինչու որ անմիջ մարդերը վատահամբաւ և զեռնագործներ կ'ընէ, ու ծանր վիշտեր կը բերէ ծնողներուն՝ գործերուն մէջ մարդ բանեցնողներու, ընտանեկան կապակցութիւններու և ուրիշներու վրայ, որ աս մասին իրենք յանգանք մը ըրած են, ու այսպէս անմիջները յանցաւորներուն տեղը կը չարաբարին: Եւ ասիկայ անանկ ծուռ բան մըն է, որ իրաւունքի վրայ մեր ունեցած բոլոր ճանաչումներուն, ու մարդկային ազգին բոլոր բարոյական ու բնական զգացումներուն հակառակ կու գայ:

«ՏԵՐԻ ԻՆՉ ԿՈՒՆԵՍ ՈՐ ԸՆԵՍ»

Տարածանցի Սոցիալ երբոր հրաշքով մը դարձի եկաւ, ու համոզուածին պէս թէ Յիսուս է իրեն հետ խօսողը, ու թէ Նիկիայ իրաւունքն Վրիստոսն է, իսկոյն աս հարցումը կ'ընէ, «Տէր Ինչ կ'ընէս որ ընեմ»: Իրեն համար տեղ մը աշխատելու դաշտ մը կ'ընալուն՝ կ'ընալ թէ բնաւ տարակոյս չունի: Իր հարցումն ան է թէ «Տէր, քու գործիք մէջը աշխատիմ, կամ արտօնութիւն ունիմ աշխատիլ, և կամ թէ կարճեմ աշխատիլ: Հասկա արդէն սորված ըլլալով թէ պարտական է աշխատիլ, կ'ընէ հիմա իմանալ թէ Կիւսի արհեստը թիւն ընելու է, որպէս թէ ըսած ըլլար: Երբ ինչի մէջ իմ պաշտօնը ցուցուր ինչի: Վրիստոսն ինչի յայտնէ, ևս պատրաստ եմ: Ինչ Կիւսի օրը ընէ: Պօղոս ան ատենը չէր գիտեր թէ ինք ընտիր աման մըն էր, չեթանոսներուն մեծ Նաքարը: Բայց գիտէր թէ ինք Կոստանդնուպոլսոյ գործը ընել կ'ուզէր, ու ինք զգաց թէ Յիսուս իրեն ընելու համար գործ մը պիտի ցուցունէ:

Վրիստոսնայ Կիւսի, դուն որ կը խոստովանիս թէ վերստին ծննդեան հաղորդ եղած ես, թէ մեր Վարդապետին քեզ կանչելուն ձայնը լսած ես ու թէ քեզ դատաւարութեանէն ազատող իր Կոստանդնուպոլսոյ զգացած ես, երբեք սրտանց ու անկեղծութիւնով աս նոյն հարցումները ըրած ես, թէ «Տէր, Ինչ կ'ընէս որ ընեմ»: Ծննդան վրայ եկած ատենը, ներքին սենեակիդ մէջը քու առանձին մտածութիւններուդ մէջը երբեք աս հարցումը ըրած ու պատասխան առած ես: Յիսուս իսկոյն պատասխանեց Պօղոսին, ու ինչ ընելէն անոր ըսաւ: Սեղի ալ նմանապէս իսկոյն պիտի չեպատասխանէ, թէ որ ինք ալ նոյն անկեղծութիւններն ու խոնարհութիւններով հարցունենք: Սէկ բան մը ստոյգ է թէ քանի որ հունձները ճերմկացած են, ու մշակները ասանկ քիչ, Յիսուս դեռ բնաւ որդի մը կամ աղջկան մը ըսած է թէ, «Վրեղ ընելու Բան Ինչ»:

Երբար և ճշմարիտ է թէ Կոստանդնուպոլսոյ դարձի եկած զաւակը չեանչեբ որ «Կոստանդնուպոլսոյ սորվեցնելով» աշխատի: Եւ մեզ կը սորվեցնէ

թէ զանազան զաւակներու զանազան պարզեանք տրուած են, ու միայն անոնք «վարդապետութիւն ընելու» են, որոնց որ վարդապետութեան պարզեք տրուած է: Հաւաքի սխալմունք մը պիտի ըլլայ թէ որ մենք ամենքս ալ կարծենք որ Պօղոսի հոգին առած ու անոր պաշտօնին կանչուած ենք: Բայց շատ աւելի զաւակ սխալմունք մըն է հաւատալ թէ որովհետեւ մենք ընտրուած ենք Լուսարանին ուրախութեան աւետիսը բնէն քարոզելու, մենք Տէրովը այգիին մէջը ընելու գործ մը չունինք, հապա ծոյլութիւնով թեւերնիս ծալելու նստելու ենք բուն մեր փրկութեան անձնատիրական նըպատակը ձեռք բերելու համար՝ մեր անանութիւն, սամթիւն ու չամանին տասանորդը վճարելէն գոհ ըլլալով: Բայց աս սխալմունքը ընելու համար ինտոր հակամիտած ենք:

ՏԵՐԻ ԳԻՏԱԾ Ե

Ինչոր աշխարհք թող գիտնայ որ Տէր Յիսուս շատ «բազմաբարե» ու զորմած է: Նիկիայ «վարդապետ եղէ» գրպիտի չփնէ, ու պարզապէս պատրոյգը պիտի չմարէ: «Ինչպէս որ հայր մը կը գրէր իր որդեգրվալ, այնպէս ալ Տէրը կը գրէր իր մէկ մայր մը իր աղան կը միթարէ, այնպէս ալ Տէրը իր Ժողովուրդը պիտի միթարէ»: Նիկիայ իր հօտին մէջը գտնուելուն ալ հոգ կը տանի, ոչխարներուն ալ, իր փարախին հիւանդ ու տկարներուն ալ հոգ կը տանի, զօրաւորներուն ալ: Նիկիայ «զանոնք իր գրեցող մէջ պիտի կրէ» քան թէ թող տայ որ անոնցմէ մէկը կորսուի: (Եւս. Իս. 11): Նիկիայ իր մարմինն ամենէն պարիկ անգամին ալ հոգ կը տանի, ամենէն մեծին ալ: Նիկիայ իր ընտանիքին մէջը կ'աշխատէր երախաներուն ալ հոգ կը տանի, կատարեալ մարդիկներուն ալ: Վիճակը գրուած են իր կենաց գիրքին մէջը, ու ամեն ալ իր կառավարութեան տակն են:

Թող բոլոր աշխարհք գիտնայ թէ Տէր Յիսուս իր հաւատացեալ ժողովուրդը մարդկային տկարութիւններու ու պակասութիւններու համար երես պիտի չձգէ: Ինչի մը իր կնիւնը վրայ պակասութիւններ տեսնալուն համար անիկ չզգաւ: Սայր մը իր գիրկի տղան տկար, թուլ ու տգէտ ըլլալուն համար երես չձգէր: Ու Յիսուս Վրիստոս Տէրը հոգիներն իրեն յանձնող խեղճ մեղաւորներուն վրայ արտօններ ու անկատարութիւններ տեսնալուն համար անոնք մէկգի չենտեր:

ՏԳԼՅՈՅ ՆԵՐՄԵՐ

ԲԱՐԻ ՕՐԻՆԱԿ ԵՂԻՐ

«Հուլիսի, գրասեղանդ գոցէ, ինչ կ'ընես հոս», ըսաւ Վարդանին: «Ինչ չեմ ընէր», պատասխան տուաւ Հուլիսի, գրասեղանը գոցելով ու իր եղբորը թաղէտին ծածկաբար աչք ընելով, որ իր քովը նստի, էր, ու անոր գլուխը իրենին հետը գրասեղանին ծածկոցին ետին պահուելէր էր:

«Հուլիսի, ճիշդ իրան է ըսածդ», հարցուց Վարդանին:

Հուլիսի պատասխան չտուաւ, հապա թեւով թաղէտը մէյ մը մըշտեց, իբրեւ թէ ըսել ուզելով որ ըրած բանը գաղտուկ պահէ:

«Հոս եկուր, Հուլիսի», ըսաւ Վարդանին:

Հուլիսի գնաց, բոլորովին ա-

մըջած դէմքով մը, բայց ըսաւ. «Հանցանք մը ըրի, Վարդան, ու սիրտս կը ցաւ»:

«Եւ, Հուլիսի, իմ սիրտս ալ կը ցաւ», ըսաւ Վարդանին. «դուն ձէլ յանցանքն ալ աւելի բան ըրիր. դուն ժամանակդ դպրատանը մէջ պաշտպանեցիր ոչինչ խաղով, դուն ինծի անհաւանդ եղար, ինչու որ դեռ 15 րոպէ չկայ որ քեզ ըսի թէ Վարդանին համար սորվիս, դուն քու պղտիկ եղբորդ օրինակ եղար յանցանք ընելու, քու խաղաղութեանը ու ըրածդ իղմէ պահել տալու աշխատելով. ու դուն ճշմարիտ չեղածը խօսեցար Վան չեմ ընէր, ըսելովդ, որ անանկ չէր»:

Հուլիսի վարմանը բռնեց ու ըսաւ. «Կոչ չգիտցայ որ այսքան յանցանքներ ըրէր եմ»:

«Վեղքը անգամ մը սխեղէն ետքը վերջ չունի», ըսաւ Վարդանին. «մէկ յանցանքը անշուշտ մէկալին կը տանի: Դուն ինտոր որ ճշմարիտ չեղածը խօսելովդ, անանկ ալ միւս յանցանքիդ համար Կոստանդնուպոլսոյ տալու ես»:

«Իմ միտքս յանցանք ընել չէր», ըսաւ Հուլիսի:

«Հուլիսի», ըսաւ Վարդանին, «ես կուսհեր եմ որ դուն շատ անգամ պատճառ կ'ըլլաս պղտիկ եղբորդ յանցանք ընելու, ասիկայ դուն անձամբ յանցանք ընելդ շատ գէշ է: Դուն անոր չար օրինակ ըլլալով համար Կոստանդնուպոլսոյ հաշիւ պիտի տաս: Թէ որ մեծ եղբայր եղողները միայն գիտնային ան անհուն բարիքը կամ չար օրինակովը իրենցմէ պղտիկ եղբայրներուն կ'ընէին, անոնք՝ թէ որ աչքերուն առջեւ Կոստանդնուպոլսոյ վախը ունենային, արթուն պիտի կենային ու աղօթք ընէին որ չըլլայ թէ անոնց յանցանք գործել սորվեցունեն: Թաւգէտը քեզ կը սիրէ, ու կը կարծէ թէ քու ըրածդ ու ըսածդ միշտ չեւսակ է: Հիմա տես թէ ինչ սորվեցուցար, անոր աս առտու, դուն անոր սորվեցուցիր դպրատանը մէջ իր ժամանակը կորսնցունել ու վարժապետին բան մը հարցուցած ատեն շիտակ չեղածը ըսել, ծուլութիւն ու ստաւ խօսութիւն ընել: Վիճակը ծանր կու գայ քեզի: Հուլիսի, բայց աս առտու թաղէտին սորվեցուցած դասերուդ ճիշդ անունը ասոնք են. Կոստանդնուպոլսոյ սրբողած է քեզի, տըղաս»:

«Իմ միտքս ասոնք չէր», ըսաւ Հուլիսի, խոնարհութիւնով մը:

«Կոչ չեմ կարծեր Հուլիսի թէ դուն աս մեղքերն ընելու առաջուց միտքդ զրեւ էիր, կարծեմ թէ դուն չմտմտալով ու արթուն չեղնալով ինկար աս փորձութիւններուն մէջ: Վիճակը սիրտիդ ինչ ըլլալը քեզի ճիշդ եղածին պէս կը ցուցունէ: Կոստանդնուպոլսոյ չմտմտալով բան մը ըրած ատենին է որ մեր սրտին ներքին վիճակը շատ աղէկ կը տեսնենք: Կոստանդնուպոլսոյ չմտմտալով ընելով, ու աղաչէ որ ինքը քեզի ճանչցունէ քու սիրտը, ու գալիս քեզ վրայ արթուն կենալու հոգի մը տայ»:

ԵՐՈՒԵՍՏԵԿԵՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՄԱՍՏՈՅՑ

Մինչև հիմա Եմերիգա գրպանի (հեղ) մանր ժամացոյցի համար գըլ-խաւորապէս Եմերիգայէն ու Օուից-ցերիէն կախում ունէր, որ աս եր-կու երկիրներէն սա վերջին տասը տարիս մէջը աս վաճառքէն՝ տարին ի-րարու վրայ 3.000.000 թալէրի արժե-քէն աւելի մտաւ Միացեալ Նահանգ-ները: Տարիներով փորձեր ընել ու 200.000 թալէրէն աւելի ծախք երթա-լէն ետքը՝ Եմերիգայի գերազանց ժամ-ացոյցներ արագ ու յաջող կերպով շինելու նախքը գտնուեալ բոլոր գը-ժուարութիւնները յաղթունցան, ու Պարոնայք Էփրէն, Բարեյոս և Բն-կերաց մեծ գործարարը հաստատուե-ցաւ Վալաւա՝ քաղաքը Մէսէզիէսէս «Կահանգին մէջը, որն որ 200էն աւելի անձինքներու գործ տալու հաշիւով շինուած է, որոնց մեծ մասը ղեռահաս աղբիկներ պիտի ըլլան:

Գործարարը Չարլս Բիլլըր ըստած գետին եզերքը գեղեցիկ դիրք ունեցող տեղի մը վրայ շինուած է, քառանկիւ-նի ձևով, կրկնաբար, որուն ներսիդին մէջտեղը մեծ բակ մը կայ, ուրկէց առատ հով կը բանի ու լոյս կ'երթայ բոլոր-տիքը եղած գործերու սենեակները, ու-րոնք գործաւորներուն հանգստութեանն ու գիւրութեանը համար կանոնա-ւոր ու վայելուչ կերպով կարգաւո-րուած են: Տասներորդ ձիու ոյժ ունե-ցող շոգեշարժ մեքենայ մը՝ շինուածքին զանազան կողմերուն մէջէն անցած ա-ռանցքի (հեղ) շարքերը կը դարձունէ, որոնցմով կը բանի բազմաթիւ բարակ վարպետայէն գործիքներ որ աշխա-տանք քիչքնելու նախքինքով շի-նուած են, ու պղինձի, արծաթի ու պող-պատի չքանուած թերթերը միակերպ ձևերու խօթելու կը գործածուին, որ շատ գերազանց ներդրութիւնով ու ճշը-ութիւնով կ'ըլլայ, անանկ որ լմնցած ժամացոյցի ներսի գործիքներուն հա-րիւր հատին որն որ ըլլայ, որ և իցէ նոյն ոճով շինուած ժամացոյցներուն յարմար կու գայ, ասանկով տեսակ տեսակ շինուելու բաները յարմար կա-պակցութիւնով՝ կարգաւորեալ ու խը-նայողական կանոնով ձեռքի աշխա-տանքէ ազատող խել մը մեքենաներու օգնութիւնով կ'ըլլան, որոնք ուրիշ երկիրներու մէջ մինչև հիմա միշտ ձեռաց աշխատութիւնով, զատ զատ մարդիկ-ներով, տարբեր տարբեր ժամանակներ ու տեղեր կ'ըլլան, անանկ որ հարկաւ ամէն մէկ ժամացոյց հատ հատ զատ շինուած կ'ըլլայ, ու իրենց մէկ մասը աւերուելու կամ կորսուելու որ ըլլայ, անկիայ զատ շինուել հարկ կ'ըլլայ:

Ես նոր կարգադրութիւնովը ամէն մէկ անիւ ու անոնց ակումները մեքենա-յով շատ զգուշաւոր շինուելով ու նը-շան դրուելով՝ ամէն մէկ կտորը կրնան նոյն գործարարին մէջը շուտով ու աժան կերպով և ճիշդ տեղերուն յարմար շի-նուելու աշխարհիս որ և իցէ կողմերը խրկուել, աղէկ ապահով ըլլալով թէ անոնք կատարեալ աղէկ պիտի բանին:

Երծաթ ու ոսկի պահարաններ ալ մե-քենայով կը շինուին, ու գեղեցիկ և հաստատուն շինուած աղէկ բանող ժամացոյց մը Եմերիգական ժամացոյց-ներուն կէս գինով կրնայ շինուիլ:

Ես գործարարը մտած նիւթերուն ար-ժէքը բանուելէն ետքը ինչ զարմանալի փոփոխութեան տակ մտնելը ցուցունե-լու համար, կրնանք սա յիշել թէ կէս թալէր արժէք ունեցող 150 տրամբ չափ աղին պողպատը մանտրտիկ պտու-տակներ (հեղ) շինուելով 1.000 թալէր կը բաժնէ, ու նոյնպէս 150 տրամպողպա-տը մազի պէս բարակ ճօճիչ զսպանակ (հեղ) շինուելով 800 թալէրէն

աւելի արժէք կ'ունենայ, աս պզտիկ բարակ կտորներուն ամէն մէկը մեքե-նականութեան միջոցով զարմանալի արագութեամբ ու կատարելութիւ-նով կը շինուին: Եմերիգա աւուա-նէր կան որ մասնաշափի մը 800 մասին մէկն են, որոնք շոգիի զօրու-թիւնով բանող գործիքով շինուած են, նաև ուրիշ անանկ մտքի սքանչելի ճար-տարութիւններ ու անհամար շատ բա-րակ գործքեր կան, որոնք շատ զօրա-րէ մանրամասն ստորագրելը:

Ես Եմերիգայի ժամացոյցը կատարե-լագործուած է, ու անոր զանազան մա-սերուն թիւն ու կազմութիւնը շատ պարզ ու բանուկ վիճակի բերուած է, անանկ որ տարակոյս պիտի չմնայ թէ աստեղի շինուածը աւելի շիտակ բանող ժամացոյց պիտի ըլլայ, քան թէ ուրիշ որ և իցէ տեղիներ:

ԿՈՍՏԵՆԻ ԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Սեպտեմբեր 22, 1858:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱՃԱՍՏԱՆ. ՎԷՏ. Սուրբանին Կոյսերական հրամանով նորոգութեան զանազան միջոցներ գործադրուին պի-տի Սայրաքաղաքի մէջ: Կոյսերական հարէմին (կանանոց) ու նաև Տէրու-թեան Պաշտօնականներուն ալ ծախքերը շատ պակսին պիտի: Եսկէ ետե խիստ չափաւորութիւն պահուի պիտի՝ ամէն բանի մէջ խնայութեամբ ծախք ընելով հասարակաց ստակը:

Սուրբանին կնիքը՝ որ երկու ի-րեք շաբաթ առաջ 12 միլիոն կեղծ (հեղ) թղթադրամով բռնուեցաւ, իր սնտուկներուն և հանգերին մէջ պա-հուած գտնուելով, այնչափ տկարցեր է որ անձամբ դատաստանի ատենը չէ կրցեր ներկայ ըլլալ: Ինքը խիստ ըւ-գուշութիւնով պահուած է, և կը յու-սացուի թէ իր մեծեղուն յանցանքին արժանի պատիժը պիտի ընդունի:

ԵՆԴԻՆ. Բարձրապատիւ Երբայ-ազն Իշխան Եմերիգայէն որ Եմերիգայի վէճ. Վէթորիա թագուհիին զաւակ-ներէն մէկն է, Երբանական Կապիտի Սուրբանին կը քննութիւնը տուաւ ու շատ գոհացուցիչ կերպով իր պարտ-քերը կատարած գտնուեցաւ: Երբայ-ազն պատանին իր Վարժապետներուն ջանքն ու աշխատանքը պարապ չհանե-լով՝ անոնց ալ մեծ պատիւ ըրաւ, ցոյց տալով որ իր թագուհի մօրը հրաման-ներուն լիովին նախադրութիւն եղեր է, որ կ'ուզէր իր զաւակին անաշու-քնութենէ մը անցնիլը՝ առանց հա-ճոյականութիւն մը ըլլուելու: Իշխան Եմերիգայէն հիմա կամաւոր նաւային վին-ուոր մըն է ՎԷՏ. Թագուհիին Իշխան-ընտան անուն նաւին մէջ: Բարձր. Եր-բայազն Իշխանին կարճ արձակուրդ մը պիտի շնորհուի, ու այնուհետե պի-տի սկսի նաւորդի մը կեանք վարել աշ-խարհիս բոլորտիքը ճովով ճամբորդու-թիւն մը ընելով Իշխան պտուտակ-աւոր շոգեշարժով որ 51 թնդանոթ կը քաշէ: Ես նաւը Սփիթ-Տէտ նաւարա-նէն ճամբայ պիտի ելէր Սեպտեմբերի մէջտեղերը:

Սեպտեմբերի սկիզբէն երկու իրեք շաբաթ ետքը պիտի պատրաստ ըլլար Երբանական հեղափոխութեան հասարակաց գործաձեռնութեանը համար բացուելու: Նիշդ ժամանակը որոշուելուն պէս, կարելի է որ ազգային ցոյցի մը կարգ-ադրութիւն ըլլայ՝ ի պատիւ աս երեւե-լի դէպքին:

ԳԻՆԴԻՆ. ՎԷՏ. Կաթիլէոն Կայս-րը փոխարէն մը ընելով Եմերիգայի վէճ. Թագուհիին իրեն ընծայած թնդանո-թին, իր գրութեանը պէս շինուած թնդանոթ մը տուաւ, որ 600 քիլոկ-րամ (468 Օգգա) կը կշռէ և անունը

«Երան» (Գաշնակցութիւն) է, ու Եմերիգայի զինանշանը (արմ) ունի վրան ու գրուած է «Տուեալ Վէթորիա Թագուհիին» ի կայսրէն, 1858»:

Տատուցում մը եղած է փրօֆէս-սօր Սօրս Եմերիգային ծառայու-թեանը համար 40.000 ֆրանք տրուե-լով միաբան հաւանութիւնով մը, իր ա-նունովը կոչուած հեղափոխական հա-ղորդակցութեան գրութեանը գտնողն ըլլալուն: Ես ընծան փարիզի վերջին Գիտապանական Ժողովը ներկայացընող քանի մը Տէրութիւններուն միանալովը եղած է:

ԲՐՈՒՍԻԱ. Օգոստոսի 26ին Պէր-լինէն գրուած նամակ մը երեւելի ծա-նուցում մը կը պարունակէ թագաժա-ռանգ Բրուսիայի Իշխանին՝ որ հիմա թագաւորի Տէղապաշէ է, Բրուսիայի Տէրութեան Խնամակալն աստիճանին բարձրանալը հետեւեալ կերպով:

«Կառավարութեան վերաբերեալ խնդիրը վերջապէս որոշուած է: Եր-կու օր առաջ Պապէլզպէրկ (պալատը) աս նիւթիս վրայով թագաւորին որո-շումը ընդունուեցաւ, բայց սա կայ որ չպիտի հրատարակուի՝ մինչև հի-մակուան փոխանորդութեան ժամա-նակին լրանալը: Հոկտեմբերի 23ին Բրուսիայի Իշխանը ձեռքը պիտի առ-նէ կառավարութեան սանձը, կատար-եալ Վիշապետութիւն գործածելով ու Խնամակալի յատկութիւնով: Գործը լմնցած է բոլոր քաղաքական հայեցողականներուն մասին. միայն կը մնայ պէտք եղած դրամական կարգա-րութիւններն ընել»:

Եմերիգայի վէճ. Թագուհիին և Իշխան Եմերիգային Պապէլզպէրկէն ճամբայ ե-լան Բուրնիա երթալու, Հարաթ, Օ-գոստոս 28ին: Իր աղջկանը Իշխանու-հի փրէտրիք Վիլիսլամին քով ան-ցուցած միջոցին, սուր որ երթար ին-քը, օդը ինչ ըլլար թող ըլլար, տա-կաւին խիստ շատ յարգական ցոյցե-րով կ'ընդունուէր: Օգոստոսի 26ին իր Իշխան Եմերիգային ծննդեան տա-րեդարձն ըլլալով Բրուսիայի Երբու-նական ընտանիքին անդամները Իւր Երբունական Բարձրութեանը շնորհա-ւորութեան այցելութիւն ըրին: Գի-շերը փառաւոր ճրագաւորց մը եղաւ Պապէլզպէրկի պալատը: Փօցտամբա-ղաքն ալ՝ որ յիշեալ թագաւորական պալատը հոն է, բնակիչները իրենց յօժարութիւնովը լուսաւորեցին:

ՏԵՆԿԱՍՏԱՆ. հեղափոխական լու-րով մը տեղեկութիւն առնուած է Բատիկ նաւին Սուէզ հասնելուն՝ Պոմպայէն մինչև Օգոստոս 4 լուր բե-րեւելով: Եմերիգայի թղթաւորին ի վեր մէկ կարեւոր նոր բան մը պատահած է:

Եմերիգայի զօրքը գլխաւորապէս զբաղած են Ուտի գաւառին մէջ որ տեղերն որ ապստամբներ գտնեն ա-նոնք հոգնեցնելու և անոնց տիղմէ (շահ) ամբողջութեանը աւերելու: Կատարմանը գլխաւորներէն շատե-րը՝ որոնք չփրկանաւորուելու կերպով խառնուած չէին ապստամբութեանը մէջ, Եմերիգայի Իշխանութիւններուն անձնատուր կ'ըլլան. ուրիշները՝ որոնք հաւատարիմ մնացին Եմերիգայի Գրօ-շակին, անոնց ալ պատիւ և հատու-ցում կ'ըլլայ: Եմերիգայի ապստամբներն ալ որ շատ խառն մասնակցութիւն ունենան ասպաղցոյց հաստատուած է, անոնք տլ մահուան կը մատնուին: Բուրնիա և ուրիշ գաւառները հան-գաւոր են: Սըր հեղա Բուրնի Նէրալը Բուրնի զօրքի բաժինին հը-րամանատարութեանէն հրաժարականը տուաւ իր առողջութեանը պատճառ-ով. բայց վերջին լուրերէն կը տեղե-կանանք որ նորէն իր պաշտօնը վարե-լու սկսած է, որ մեծ ցնձութիւն պատ-ճառեր է բոլոր բանակին:

ՉԻԼԱՍՏԱՆ. Խել մը յարձակումներ եղան Չինաց զօրքին կողմէն Բանթօ-նի գուրտի դիրքերը բռնող Գաշնակց-ներուն վրայ: Հայտարարութիւն մը եղած է Բանթօնի գաւառին Կառա-վարութեանը Եմերիգայի տեղը յաջոր-դողէն, խոստանալով «օտարական» Եմերիգայիներուն բնակիչ ըլլուիլը: Բանի մը սպանութիւններ եղան, ու Բանթօնի մէջ շոգապալութիւնը գը-ժուար է:

Գաշնակցիներն ալ քաղաքին մէկ թաղը պրեցին փախի հատուցում մը ընելու ճամբով: Գետին երկու եզերքն ալ թնդանոթի բռնեցին ու ետեէ ին-կան ու խորտակեցին շատ մը նաւեր: Փէքին մայրաքաղաքը խաղաղութեան դաշինք հաստատուելուն լուրը հասնե-լով՝ իրաց լաւագոյն վիճակի մը փո-խուելուն յոյս կուտայ:

ԵՄԵՐԻԳԱ. Միացեալ Նահանգնե-րէն առնուած լուրերը գլխաւորապէս Երբանական հեղափոխութեան յաջողութիւ-նով Ուիլիսլամին մէջ ձգուելուն համար եղած ուրախութիւններուն կը վերաբե-րին: Կիւն-Խօյս թայս լրագրողը ու-րախութեան հանդիսաւոր տօնախմբ-բութիւնները ստորագրելով կ'ըսէ, «Կիւն-Խօյսը երեկ թնդանոթի ձայ-ներուն արձագանքը կու տար, միջոց տալով, առտուրէն մինչև իրիկուն: Փողոցները լեցուն էին բոլոր ազգերուն նշաններով ու գրօշակներով: Գիշերը քաղաքը բոցերու պէս կը փայլէր լուս-աւորութիւններով, ամէն տեսակ հրա-րուեստական ցոյցեր ընելով, բոլորն ալ ի պատիւ հեղափոխական պարանին, որ մեր երկիրը (Եմերիգա) Մայր երկ-րին հետ կապեց: Մեր քաղաքին հիմը դրուելէն ի վեր բնու մէկ ուրիշ դէպքի մը մէջ ասանկ ընդհանուր եռանդով վառուած ցնձում մը երեցած չունէր: Օտարական մի անանկ պիտի-կարճէր թէ ձանձրալի ու նեղացուցիչ պատե-րազմէ ետե խաղաղութեան յայտա-բարութիւն եղած ըլլալուն վրայ հան-գիսաւոր ցնձում կ'ընէին»:

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԸՆԴԿԱՅԻ ԳԻՆԵՐ

ԳՈՐԻՍԵՆ ՄՏԱՑ ԵՂԵՐՔ

Թագուհի	Հարաւային Եմերի-	գըլ-բոշ
գայի	100 օգգան	980-1050
Եմերի	1250-1300	
Հարաւ	Եմերի	510
Եմերի	Եմերի	460-480
Եմերի	Եմերի	375-385
Եմերի	Եմերի	150-170
Եմերի	Եմերի	75-80
Եմերի	Եմերի	105-115
Եմերի	Եմերի	55-60
Եմերի	Եմերի	350-360
Եմերի	Եմերի	130-150
Եմերի	Եմերի	78
Եմերի	Եմերի	85
Եմերի	Եմերի	150-160
Եմերի	Եմերի	220
Եմերի	Եմերի	9

ԳՈՐԻՍԵՆ ԵՂԵՐՔ ԵՂԵՐՔ

Հորեն Բուրնի	գրիւ	34-37
Բուրնի	Բուրնի	40-42
Բուրնի	Բուրնի	24-24½
Բուրնի	Բուրնի	40-42
Բուրնի	Բուրնի	17½-18
Բուրնի	Բուրնի	17½-18
Բուրնի	Բուրնի	4½
Բուրնի	Բուրնի	100
Բուրնի	Բուրնի	120
Բուրնի	Բուրնի	7½-7½
Բուրնի	Բուրնի	6
Բուրնի	Բուրնի	5-5½

Վերաբերեալ գինները գայի-ստակի հաշուով է, 144½ զուրուշ սեպտեմբր Մէ-ճիտիէն:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Ի ԶԳԱՐԱՆԻ Ա. Գ. 26 ԶԵՆԻՆԻ